

Databankenbescherming op internet: Hof van Justitie geeft ruime uitleg van het begrip ‘hergebruik’ en aanwijzingen voor rechtsmacht

Tessel Peijnenburg*

Annotatie Hof van Justitie EU, 18 oktober 2012, C-173/11, Football Dataco v. Sportradar

Inleiding

In dit arrest moest het Hof van Justitie zich uitlaten over de vraag of een online handeling een ‘hergebruik’ of ‘opvraging’ oplevert in de zin van de Databankenrichtlijn.¹ Ook moest het Hof zich uitlaten over de vraag in welke lidstaat de online handeling plaatsvindt, wat direct gevolgen heeft voor de bevoegdheid van de rechter.

De aanleiding

De hoofdrollen zijn ditmaal weggelegd voor het Engelse bedrijf Football Dataco Ltd en het Duitse bedrijf Sportradar GmbH. Football Dataco organiseert voetbalcompetities in Engeland en Schotland en maakt in dat kader de databank ‘Football Live’. Football Live bevat een compilatie van gegevens over aan de gang zijnde voetbalwedstrijden, zoals het scoreverloop, namen van doelpuntenmakers, rode/gele kaarten, strafschoppen enz. Deze gegevens worden voornamelijk verzameld door oud-voetballers die tegen betaling wedstrijden bijwonen. Dat is een substantiële investering die een beschermde databank oplevert, aldus Football Dataco. Sportradar biedt op de website *betradar.com* de online dienst ‘Sport Live Data’ aan waarin zij (voornamelijk) gegevens over de Engelse voetbalcompetitie verspreidt. Zij gebruikt daarvoor vermoedelijke gegevens uit Football Live. Verschillende, onder andere Britse, gokdienstaanbieders hebben vermoedelijk met (de moeder van) Sportradar overeenkomsten gesloten voor het gebruik van de gegevens van Sport Live Data, die zich bevinden op de server van Sportradar en die zij opvragen via de website *betradar.com*. (Britse) gebruikers van deze gokdiensten verkrijgen hun informatie op het beeldscherm van hun computers.

Football Dataco en Sportradar spannen tegen elkaar en ongeveer tegelijkertijd een procedure aan in het Verenigd Koninkrijk respectievelijk Duitsland. In de beide aangehangen procedures staat een vermeende inbreuk op het databankenrecht van Football Dataco centraal. Maar welke rechter is nu bevoegd? In eerste instantie verklaart de Britse rechter zich slechts gedeeltelijk bevoegd, namelijk alleen ten aanzien van de vordering die ertoe strekt Sportradar en haar klanten die in het Verenigd Koninkrijk van haar website gebruik maken, hoofdelijk aansprakelijk te stellen voor de opvraging en/of hergebruik. Beiden partijen stellen hoger beroep in tegen deze beslissing. Football Dataco meent dat de Britse rechter voor alle vorderingen bevoegd is, ook voor

die om Sportradar primair aansprakelijk te houden voor een inbreuk op haar databankenrecht. Dit, omdat de handelingen van Sportradar volgens de ‘mededelingstheorie’ zowel plaatsvinden in de lidstaat waaruit de gegevens worden verzonden, als in de lidstaat waarin de aanvrager zich bevindt. Sportradar meent dat de Britse rechter niet bevoegd is. Volgens de ‘uitzendingstheorie’ vindt het ‘uitzenden’ van de gegevens alleen plaats in Duitsland, waardoor deze handelingen niet binnen de bevoegdheid van de Britse rechter vallen, aldus Sportradar.

De Court of Appeal schorst de behandeling en stelt twee prejudiciële vragen aan het Hof van Justitie.

De vragen luiden - anders gezegd - als volgt: is het op verzoek van gebruikers van lidstaat B verzenden van gegevens, vanaf een server in lidstaat A, naar de computer van gebruikers in lidstaat B, te kwalificeren als een ‘opvraging’ of een ‘hergebruik’ zoals omschreven in de Databankenrichtlijn? En vindt deze ‘opvraging’ of dit ‘hergebruik’ dan wel plaats in lidstaat A of in lidstaat B of in zowel lidstaat A en B?

Achtergrond

Art. 7 lid 2 van de Databankenrichtlijn bepaalt dat onder ‘opvraging’ wordt verstaan; het permanent of tijdelijk overbrengen van de databank of een deel ervan op een andere drager. Dit artikel bepaalt tevens dat onder ‘hergebruik’ wordt verstaan; elke vorm van het aan het publiek ter beschikking stellen van de inhoud van de databank of een deel ervan. De vraag wáár de ‘opvraging’ of ‘hergebruik’ plaatsvindt is relevant voor de rechterlijke bevoegdheid. Het databankenrecht is geharmoniseerd zodat databankenbescherming per lidstaat in beginsel beperkt blijft tot het grondgebied van die lidstaat. Dit houdt in dat alleen de Nederlandse rechter zich kan uitlaten over inbreuken in Nederland.²

Overigens, dát Football Live een databank is in de zin van de Databankenrichtlijn is geen onderwerp van discussie. Tevens ligt niet ter discussie, de vraag hoe de oorsprong en de verkrijging en het uploaden van de gegevens uit Football

* Mr. C.T.W. Peijnenburg is advocaat bij Kennedy Van der Laan te Amsterdam.

1. Richtlijn 96/9/EG van het Europees Parlement en de Raad van 11 maart 1996 betreffende de rechtsbescherming van databanken.
2. HvJ 1 maart 2012, *Football Dataco e.a.*, (C-604/10, nog niet gepubliceerd in de Jurisprudentie) punt 48.

Live op de webserver van Sportradar gekwalificeerd dienen te worden. De vragen van de verwijzende rechter zien enkel op de verzending van de gegevens van een lidstaat naar de computer van de gebruikers in een andere lidstaat (in dit geval het Verenigd Koninkrijk) op verzoek van de gebruikers uit die laatste lidstaat.

Advocaat Generaal

De AG meent dat het verzenden van de gegevens op verzoek van de gebruikers gemakkelijk gekwalificeerd kan en dient te worden als 'hergebruik'. Volgens de AG hebben we in de onderhavige zaak, die beperkt is tot de verzending van gegevens, te maken met een handeling die onmiskenbaar onderdeel vormt van een proces van 'het aan het publiek ter beschikking stellen', hetgeen volgens eerdere jurisprudentie, een 'hergebruik' betekent.³

Wat betreft de plaats van de inbreuk wordt door de partijen een beroep gedaan op de 'uitzendingstheorie' (het hergebruik zou hebben plaatsgevonden in de lidstaat waar de webserver is gevestigd) en respectievelijk de 'ontvangsttheorie' (het hergebruik zou hebben plaatsgevonden in de lidstaat waar de gebruikers om de gegevens zouden hebben verzocht en op hun computer zouden hebben ontvangen). De AG merkt hierover op dat binnen de context van het internet de begrippen 'uitzenden' en 'ontvangen' beperkte waarde hebben. Zo stelt hij in punt 55 dat '*het netwerkkarakter van een communicatiemiddel met een wereldwijde dimensie, dat een voortdurend proces van vernieuwing en content doormaakt, (...) maakt categorieën onbruikbaar die stoelen op begrippen als tijd en ruimte, welke in de wereld van de virtuele realiteit een hoogst onzekere betekenis krijgen.*' Naar de mening van de AG vindt het hergebruik van deze gegevens plaats in zowel lidstaat A als in lidstaat B. Hergebruik is immers geen losstaande handeling maar een reeks opeenvolgende handelingen met het doel 'het aan het publiek ter beschikking stellen'. De plaats van 'hergebruik' is dus daar waar elk van die handelingen zijn verricht met het oog op dat beoogde doel. De verzending die in de onderhavige casus heeft plaatsgevonden, heeft plaatsgevonden door middel van gedragingen die in twee verschillende lidstaten zijn verricht. Volgens de AG dient het hergebruik daarom te worden geacht te hebben plaatsgevonden in beide lidstaten.

Hof van Justitie

Door het Hof wordt het begrip 'opvraging' overgeslagen. Over het begrip 'hergebruik' overweegt het Hof ten eerste dat dit begrip ruim dient te worden opgevat. Onder dat begrip dient het verzenden van de opgevraagde databankgegevens via de webserver naar de computers van gebruikers ook te worden opgevat, omdat door een dergelijk verzending de gegevens beschikbaar worden gesteld aan het publiek. Tevens meent het Hof - net als de AG - dat 'hergebruik' bestaat uit een aantal opeenvolgende handelingen en dat die handelingen in verschillende lidstaten plaats kunnen vinden. Het Hof oordeelt dat van hergebruik in een bepaalde lidstaat sprake is, indien er aanwijzingen zijn dat uit de handeling blijkt dat degene die deze verricht zich op de personen van die lidstaat wil richten. Het Hof neemt daarbij een aantal omstandigheden in aanmerking die kunnen wijzen op een dergelijke gerichtheid. Zo kan de content (in casu gegevens over de Britse voetbalcompetitie op de server op Sportradar), contractuele verhoudingen (in casu overeenkomsten met Britse gokbedrijven) en de taal (in casu Engels) een aanwijzing zijn voor een specifieke gerichtheid. De stelling

dat hergebruik enkel plaatsvindt waar de server zich bevindt wordt daarmee door het Hof verworpen. Want, zo overweegt het Hof, effectieve databankenbescherming zou anders gemakkelijk omzeild kunnen worden door de server in een ander land te plaatsen. Daarentegen brengt enkele toegankelijkheid van een website niet direct 'hergebruik' met zich mee. Van een inbreuk zou immers anders in nagenoeg elke lidstaat sprake zijn.

Gevolgen

Dit arrest is positief voor databankproducenten, aangezien de inbreuk plaats zal vinden in de lidstaat waarop de inbreukmaker zich richt. De inbreuk is niet afhankelijk van de locatie van de server. Gelukkig maar, want naast het feit dat anders inbreuk kan worden voorkomen door de server in een andere lidstaat (of zelfs buiten de EU) te plaatsen, is de locatie van de server in veel gevallen moeilijk te bepalen. In dit geval heeft het Hof een aantal omstandigheden aangedragen die er op lijken te wijzen dat de website zich richt op de Britse markt. Daarom zal de Britse rechter '*in elk geval*' bevoegd zijn om over dit geschil te beslissen. Helaas blijft echter onduidelijk of de Duitse rechter niet óók bevoegd is. In tegenstelling tot de AG, die meent dat elke lidstaat bevoegd dient te zijn waar een van de opeenvolgende handelingen plaatsvindt, gaat het Hof niet zo ver. Zij laat de vraag of de inbreuk ook plaatsvindt in de lidstaat waar de verzending plaatsvindt onbeantwoord.

3. HvJ 9 november 2004, The British Horseracing Board Ltd e.a. (C-203/02, *Jurispr.* p. I-10415).